

הלכות עירובי תחומין תא-תב

(ואינו רומה לשבת בעיר שכולה נחשבת לו כד' אמות אע"פ שאינה מוקפת מחיצות כלל¹⁰ לפי שאין מתחילין למדוד לו אלפים אלא מבית החיצון הואיל וכל בתי העיר מובלעים זה בתוך ע' ושיריים של זה אבל מכל מקום אין כל העיר נחשבת לו כד' אמות ממש אלא ביתו שקנה בו שבתה בלבד ושאר הבתים הם מובלעים זה בתוך ע' אמה ושיריים של זה ואין מתחילין המרדדה מהם אבל ליוצא חוץ לתחום אין כל העיר נחשבת כד' אמות עד שתהא מוקפת מחיצות לדירה.)

וסתם עירות מוקפות לדירה שבונים בתים תחלה ואח"כ מקיפים אותם אבל סתם מבצרים אינן מוקפים לדירה¹¹:

ב ולכן יש לזהר שישאל שהשאל כליו לנכרי והחוזרם לו בשבת שלא לטמאם בעיר חוץ לד' אמות מהמקום שהנחים שם הנכרי¹² אם אין העיר מוקפת מחיצות¹³ כגון אם לטמאם אחר ב' אמות לא יטמאם השני יותר מב' אמות¹⁴.

אבל אם הניחם בצדד מותר לטמאם בכולה שכולה כד' אמות¹⁵ וכן מבואות שלנו המתוקנים בצורת פתח נקראים מוקפים לדירה¹⁶ שהרי בונים בתים תחלה ואח"כ עושים צורת פתח¹⁷ (והוא הרין אם מתוקנים בלחי או קורה¹⁸ שהם כד' אמות לענין יוצא חוץ לתחום כמו שהם כד' אמות לענין מטמול שמותר לטמאם בכולם¹⁹):

תב דין חריץ מים שבין ב' תחומין ובו ב' סעיפים:

א חריץ מלא מים²⁰ מכונסים²¹ שהוא בין ב' תחומי שבת מקצתו בתחום עיר זו ומקצתו בתחום עיר אחרת שתי העיירות אסורות למלאות ממנו אע"פ שכל אחר ממלא מתוך תחומו לפי שכל מה שהוא בתחום העיר אינו קונה שבתה במקומו להיות לו משם אלפים לכל רוח אלא אחר העיר הוא נגדר וקונה שבתה בעיר ואם הוא בסוף תחומה אין יכול לזו משם ולחונן וא"כ מים אלו חציים קנו שבתה בעיר זו וחציים כזו והם מתערבים אלו באלו ואין דין מים אלו כדין חפצי הפקר שאינם קונים שבתה כלל²² לפי שכיון שהם סמוכים לעיר ידעת אנשי העיר עליהם והרי הם כגשמים הסמוכים לעיר שהם כרגלי אנשי העיר²³ כמו שנתבאר בס' שצ"ז²⁴ ואין בני תחום זה יכולים למלאות מתוך תחומן מפני עירוב מים של תחום אחר²⁵.

וצריך לעשות מחיצה²⁶ גבוה²⁷ טפחים²⁸ בסוף התחומין שבחריץ להבדיל בין מים למים ואפילו היא של קנים²⁹ סמוכים זה לזה פחות מג' טפחים³⁰ שהמים מעורבים בין קנה להבדור³¹

תוס' שם ד"ה חרם. מור וש"ע.
ב גמרא שם מה, א. מור וש"ע.
ג רש"י שם ד"ה צירף. מור וש"ע.
ד כדלעיל ס' תא ס"א וש"ע.
ה הרב רבינו יהונתן שם ד"ה רבי רבי חייא. בי"ג. מ"א ס"א א.
ו סעיף יז.
ז רש"י שם.
ח ברייתא שם.
ט רש"י שם מה, רנ"א.
י גמרא, מה, א. מור וש"ע.
יא כדלעיל ס' שם ב' ס"א וש"ע.
יב רש"י שם ד"ה כדבנא.

טז תוס' ורא"ש שם. וכדלעיל ס' שצ"ז וש"ע.
יז מהר"ם גרוסמבורג בפסקי עירובין ס' קה. רא"ש שם. מור וש"ע.
יח אור דודו ח"ב ס' קנא. רמ"א.
יט רמ"א.
כ מ"א ס' שם ס"ק יט. וראה גם לעיל שם ס"א.
כא ח"דל בים של שלמה ביצה פ"ג ס"ט. מ"ז ס"ק ב.
כב מ"ז שם. מ"א ס"ק א.
כג מ"א שם. וראה גם לעיל ס' שנה ס"ו. ס' שם סמ"ג.
כד כמו מאמר מרדכי ס"ק ב.
כה ע"י גמרא כד ע"ב. ולעיל ס' שפה מ"ה. וראה מ"ג וציונים.

סימן תב

א ברייתא שם מה, מ"ג. לפירוש רבינו חננאל שם. הובא

תתמה הלכות עירובי תחומין תב"ד

ואפילו היא תלויה¹ שאינה מגעת עד קרקעית החריץ שהמים מעורבים מתחתיה² אין בכך כלום שקל הוא שהקילו במים³ שאין צריך רק שהיו נראים כמוברלים כמו שנתבאר בס' שני⁴ ושע"ד⁵ ואם המים מושכים או נובעים א"צ שום תיקון שאינם קונים שביחה כלל והרי הם כרגלי הממלא ראשון⁶ כמו שנתבאר בס' שצ"ו⁷:

ב בור של תבן העומד בין שני תחומין⁸ אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן ואין חוששין שמא אלו יקחו מתחום של אלו⁹:

תג דין בקעה שהקיפה נכרים וכו סעיף אחר:

א שבת בבקעה והקיפה נכרים בשבת¹⁰ מחיצות לדירה¹¹ אע"פ שהיא רשות היחיד גמורה לענין מטלטל שכל מחיצה הנעשית בשבת בשוגג שמה מחיצה¹² וכל שכן כשנעשית ע"י נכרים¹³ אע"פ¹⁴ אם היא יתירה מאלפים אינו יכול להלך בה אלא עד אלפים ממקום ששבת בו שאין מחיצות אלו מועילות לעשות כל ההיקף שבתוכן כד' אמות הואיל ולא שבת באויר מחיצות אלו ולא קנה בהן שביחה שכשקדש עליו היום לא היה כאן מחיצות ולא קנה או שביחה אלא עד אלפים¹⁵.

ואינו דומה למי שהוציא אוויר נכרים חוץ לתחום שאין לו אלא ד' אמות¹⁶.

ומותר למטלטל בכולהו¹⁷ ע"י זריקה¹⁸ שיכול לזרוק אפילו לחוץ לאלפים¹⁹.

ובתוך אלפים דעת ר"ח בתוספות שם²⁰ שאין למטלטל אלא בד' אמות דלענין מטלטל כי אורחיה חשבינן כנפרצה למקום האסור לה ודעת הט"ו²¹ שאין זה דומה לנפרצה למקום האסור כיון שאין איסור במטלטל חוץ לאלפים אלא מחמת שאינו יכול לילך לשם ולמלטל אבל המטלטל כנצמא אין בו איסור שהרי רשות היחיד גמורה היא ולכן אינו אוסר את מקום הפרוץ לו שיכול לילך בו ולכן מותר גם למלטל כיון שאם היה יכול לילך חוץ לאלפים היה ג"כ מותר למלטל משם ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים:

תד דין אם יש תחומין למעלה מעשרה מפחים וכו ד' סעיפים:

א המהלך חוץ לתחום למעלה מ' מפחים²² כגון שקפץ על גבי עמודים²³ שנבחרים י' מפחים ואין בכל אחד מהם ד' מפחים על ד' מפחים או אפילו עמוד אחד גבוה ואין

1 ולכן אם נתנהו במקום המוקף מחיצה נחשב כולו כד' אמות (ברלמן, ס' תה סוף ס"ד ועם ס"ז) אע"פ שלא שבת באויר מחיצות, משא"כ כאן שיש לו אלפים אמה לא הקילו. עיין ברש"י דף ת"ב ע"א ד"ה תהליך בה אלפים מיוחדת בשמחה. מ"א ס"ק א. וראה גם לקמן ס' תה סוף ס"ד.

2 הפנים של ארם שיש לו תחום אחר (מ"א ס"ק ב).

3 רב נתנו אפר שמטאל שם. מור וש"ע.

4 רש"י שם ד"ה ומטלטל מור וש"ע.

5 ד"ה ומטלטל דהנהו אשירי ס"ד ס"ב רמ"א.

6 יא ס"ק ב. ברעת רש"י שם ד"ה ומטלטל במולה. וראה לעיל ס' שנה ס"ז שבה"ל. דברי תומיה נט, ד.

7 גמרא שם. מור וש"ע.

8 רש"י שם ד"ה מחיצה וד"ה סרבעא.

9 גמרא שם. מ"ז ס"ק ב.

10 סעיף י. ואוצ"ל: שנו (מ"א). ע"ש.

11 סעיף א.

12 ית ברייתא שם. טור וש"ע.

13 יט סעיף טו.

14 כ ברייתא נט, א. רמ"א.

15 גמרא שם עמ, ב. רש"י שם עמ, א ד"ה כנוב. רמ"א. וראה לעיל ס' שעב ס"ב.

סימן תג

א רב נתנו אפר שמואל מ', א. מור וש"ע.

ב רש"י שם ד"ה תקיפה. מור וש"ע.

ג רש"י שם ד"ה ומטלטל. וברלמן ס' שמכ ס"ה וש"ע.

ד ראה לעיל ס' שפא ס"ה.

ה רש"י שם ד"ה תהליך. מור וש"ע.

סימן תד

א רב חזינא נט, א. רמב"ם הל' שבת פכ"ז ה"ג. ש"ע.

ב גמרא שם לפירוש הרמב"ם שם. שו"ע.